

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 347.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-80-3-17-21>

Гуйван Петро Дмитрович,

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

(Інститут держави і права імені В.М. Корецького

Національної академії наук України, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3058-4767>

ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРОСТРОЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ДОГОВОРОМ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Стаття присвячена дослідженню актуального питання про підстави та часові виміри заходів відповідальності за прострочення належного виконання своїх обов'язків сторонами договору купівлі-продажу. Можливий різний зміст порушення: непередання товару або коштів, прострочення платежу, у тому числі попередньої оплати і т.п. Але грошове зобов'язання може порушити не лише покупець, а і продавець. Таке порушення полягає у неповерненні чужих коштів після встановлених для цього строків (відмова від договору, неможливість передачі товару). І це тягне встановлену законом відповідальність. Аналізуються підстави та порядок притягнення боржника до штрафної відповідальності за порушення договірної дисципліни. З посиланням на наявні наукові дослідження автор робить висновок про хибність тези, за якою неустойка застосовується лише у разі обумовленості такої санкції в договорі.

Ключові слова: прострочення виконання, неповернення чужих коштів.

Постановка проблеми. Власне кажучи, кожне суб'єктивне право як міра можливої поведінки управненого суб'єкта має відповідні межі. У першу чергу, вони стосуються змісту повноважень носія стосовно способів та порядку його здійснення. У літературі велася і продовжує вестись дискусія про відсутність таких меж при реалізації права власності. На думку Ф.К. Савіньї та його послідовників, право власності за своєю природою є необмеженим правом, воно надає суб'єкту змогу отримувати всіляку вигоду від використання власності, не рахуючись з будь-якими іншими обставинами. Та, насправді, усе виявилось не таким однозначним. Законодавство далєбі не сприйняло таких припущень, тим більше, що вони не охоплюють усіх випадків реалізації права власності. Вчені-цивілісти указували на обмеженість даного права нормами законодавства, а влада власника над річчю має здійснюватися в межах, визначених законом [1, с. 248].

Сучасний розвиток майнового обороту визначає необхідність чіткого врегулювання критеріїв належної поведінки його учасників. За загальним правилом українське законодавство робить акцент на договірному встановленні змісту товарно-грошових відносин. Звичайно, найбільша увага законодавцем приділяється регулюванню порядку здійснення належної та бажаної поведінки учасників правовідносин з передання майна у власність у межах регулятивного зобов'язання. Саме

у такий спосіб урегульована бажана та суспільно прийнятна поведінка контрагентів. У межах регулятивного (у непорушеному стані) відношення наявність юридичного обов'язку передбачає обов'язкове існування кореспондуючого йому права. Те, що становить сферу права (свободи) для управненої особи, одночасно становить сферу обов'язку (заборони) для неуправненої, і навпаки. У даному контексті це проявляється в тому, що обов'язку правоволодільця здійснювати свої права в установлених межах кореспондує право невідзначеного кола осіб вимагати такої поведінки. І тут не важливо, що правоволоділець може і не виходити за межі здійснення свого права, головне, що така можливість існує.

Між тим у главі 53 та інших главах ЦКУ, що опосередковують дані взаємини, також міститься низка норм охоронного змісту. Вони встановлюють правові наслідки невиконання своїх регулятивних обов'язків боржником. Водночас огляд правозастосовної практики дозволяє зробити висновок про неоднозначність наявних підходів при визначенні меж існування регулятивного права та відповідного обов'язку, а також моменту, коли в результаті правопорушення виникає охоронно-правове повноваження. Значною мірою причина цього криється у суперечливостях та певних недосконалостях побудови окремих норм цивільного законодавства, що, як наслідок, породжує їхнє різне тлумачення та застосування [2, с. 18].

При конструюванні конкретних матеріальних взаємин сторони правочинів, визначаючи їхній зміст, враховують темпоральні критерії відповідних суб'єктивних прав та обов'язків, найбільш адекватних власним приватним чи суспільним (у разі встановлення строків законодавцем) потребам. А ці потреби якраз і можуть визначатися з урахуванням чинника соціального часу [3, с. 47].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання часового впливу на можливість належної реалізації суб'єктивного права в межах цивільного договірної правовідношення та застосування відповідальності за правопорушення вивчалися такими вченими, як Д.І. Мейер, О.С. Йоффе, О.В. Дзера, В.В. Луць, М.О. Стефанчук, І.В. Спасибо-Фатєєва, О.Д. Крупчан, Д. Чечот, С.О. Сліпченко та ін. Разом із тим залишаються ще не врегульованими окремі аспекти загальної проблематики. Відтак потребує аналізу питання про сутнісні і процесуальні елементи окремих способів належного виконання зобов'язань та наслідків порушення відповідних правил поведінки. Слід додатково проаналізувати особливості правового конструювання спеціальних санкцій за прострочення виконання. При укладенні цивільно-правового договору важливо прослідкувати спрямованість інтересів та волевиявленень учасників цих відносин. І, виходячи з цього, формувати необхідне правове забезпечення. Наразі дослідження та практичне застосування відповідного інструментарію залишилися, в основному, поза увагою науковців. Відтак потребує аналізу питання про строки та порядок належного виконання зобов'язання та щодо моменту порушення і виникнення охоронних взаємин. Їхнє з'ясування є метою даної праці.

Виклад основного матеріалу. Особа є володарем певного суб'єктивного права. Керуючись встановленим законодавством обсягом повноважень, що складають зміст вказаного права, суб'єкт може вчиняти дії, які призводять до реалізації закладеного у праві повноваження. Разом із тим обов'язок управненої особи полягає в тому, щоб не вийти за межі, відведені для самого суб'єктивного права. Це рівною мірою стосується як змісту самого права, так і здійснення заходів щодо його реалізації. Безперечно, до змісту суб'єктивного права входить і строк його існування. Можемо констатувати нормативно встановлене правило: особа мусить здійснити своє право у встановлений строк. Досить цікава конструкція правового регулювання: особи притаманне право, проте реалізувати його вона може лише протягом обмеженого відрізка часу.

Стосовно умов договору купівлі-продажу закон акцентує увагу на необхідності дотримання умов договору та вимог чинного законодавства щодо кількості, асортименту, якості, комплектності упаковки товару. Скажімо, однією з істотних умов угод, що регулюють порядок передачі майна у власність, є та, що продавець мусить забезпечити належну якість товару упродовж певного періоду його використання після передачі. Якщо ж товар виявляється неякісним, то виникає охоронне правовідношення, до змісту якого входять різні вимоги, котрі можуть реалізуватися як у судовому, так і позасудовому порядку. Несудові вимоги, які покупець вправі пред'явити продавцеві, викладені у ст. 678 ЦКУ. Вони полягають у пропорційному зменшенні ціни, безоплатному усуненні недоліків товару в розумний строк, відшкодуванні витрат на усунення цих недоліків (воно може бути здійснене як самим покупцем, так і третіми особами), заміні товару, відмові від договору та поверненні сплаченої за товар грошової суми.

Також, крім обставин, що кваліфікуються законодавцем як порушення речового права (не передання товару, поставка його з недоліками, неналежного асортименту тощо), важливим чинником, що впливає на появу цивільної відповідальності, є невиконання або неналежне виконання обов'язку покупцем сплатити кошти за товар. Тут також можливий різний зміст порушення: непередання коштів, прострочення платежу, у тому числі попередньої оплати і т.п. Зрештою, грошове зобов'язання може порушити не лише покупець, а і продавець. Так, прострочення регулятивного зобов'язання – неповернення чужих коштів після встановлених для цього строків (відмова від договору, неможливість передачі товару) – є порушенням грошового обов'язку і тягне встановлену законом відповідальність. Наслідки порушення зобов'язання (у тому числі грошового) встановлені у главі 51 ЦКУ, главах 25-27 ГКУ. Санкції, що застосовуються до порушників, можуть мати різний характер: компенсаційний (відшкодування збитків, шкоди), штрафний (неустойка тощо), оперативний (відмова від зобов'язання). Порядок та підстави їх застосування можуть відрізнятися. Так, відшкодування нанесених збитків відбувається, як правило, незалежно від обумовленості даної санкції у договорі і обґрунтовується виключно наявністю негативних матеріальних наслідків, відповідним чином обрахованих. Оперативні заходи впливу, навпаки, застосовуються тільки тоді, коли таке повноваження надане кредитору у договорі (ч. 2 ст. 235 ГКУ).

Більш дискусійним є питання про розмір та підстави нарахування порушникові штрафних санкцій. Саме тут часто спостерігається розрив між чинним законодавством та правозастосовною практикою. Штрафні санкції є способами відповідальності за правопорушення у майнових відносинах, і в такому статусі вони встановлюються і в Господарському, і в Цивільному кодексах України. Штрафними санкціями у Господарському кодексі України (ч.1 ст. 230 ГКУ) визначаються господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня). У статті 611 ЦКУ неустойка також кваліфікується як один із видів відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання. Українські матеріально-правові норми, які регулюють дане питання, чітко вказують, що підстави та порядок застосування штрафних санкцій можуть встановлюватися як законом, так і угодою сторін (ст. 216 ГК України). Утім, доводиться зустрічатися з такою позицією, яка, до речі, набула відображення у господарській судовій практиці, що штрафні санкції за порушення зобов'язання можуть застосовуватися **виключно** у разі їх обумовлення у договорі¹.

Критично оцінюючи вказаний підхід, необхідно сказати таке. Питання правової обґрунтованості застосування штрафних санкцій не нове, воно вже досить давно стало предметом вивчення дослідників, в тому числі таких видатних, як В.В. Луць, В.К. Мамутов, Г.Л. Знаменський, В.С. Щербина. Відтак наразі загальноствореним є такий підхід до цього питання, згідно з яким штрафні санкції за порушення зобов'язання не можуть стягуватися тільки тоді, коли вони не передбачені ні законом, ні договором [4, с. 874]. Тож застосування таких санкцій, якщо вони визначені нормативно, цілком правомірне [5, с. 289]. Більше того, встановлені законом санкції мають застосовуватися незалежно від того,

¹ Див., наприклад, рішення господарського суду м. Києва від 11.04.2013 р. по справі № 910/2573/13. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30725474>.

передбачений обов'язок їх сплати угодою сторін чи ні [6, с. 390]. А самі імперативні норми не треба включати до тексту договору, оскільки вони існують поза волею сторін [7, с. 177].

Отже, як бачимо, законодавство України жодним чином не визначає, що штрафні санкції до учасників господарський відносин за правопорушення можуть встановлюватися виключно у договорі. Більше того, численні законодавчі акти містять низку норм, у яких визначені підстави та розмір штрафних санкцій (абз. 2, 3 ч. 2 ст. 231 ГКУ, ч. 6 ст. 231 ГКУ, ч. 2 ст. 274 ГКУ, норми Положення про поставки продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання, ст. 77 Закону України «Про ринок електричної енергії» тощо). Наприклад, п. 106 Статуту залізниць вказує, що за невиконання плану перевезень по залізницях призначення вантажовідправник сплачує штраф за вагон (контейнер) у розмірі однієї добової ставки за користування вагоном (контейнером)².

Певної плутанини щодо значення нормативної неустойки додає дещо різне її формулювання у цивільному та господарському законодавствах. Проте детальний аналіз відповідних норм дозволяє легко вирішити це питання. Дійсно, маємо зазначити, що у господарському законодавстві неустойці не притаманні інші, крім штрафної відповідальності, властивості. Натомість цивільне законодавство надає їй подвійного значення (глави 49 та 51 ЦКУ). Можемо припустити, що поширена думка про виключно договірний характер неустойки ґрунтується на помилковому тлумаченні даної штрафної санкції не як способу відповідальності за невиконання зобов'язання (ст. 230, 231 ГКУ, ст. 611 ЦКУ), а як одного з різновидів забезпечення виконання зобов'язання, який зазначений у ст. 549 ЦКУ. Помилка криється не тільки і не стільки в отождненні цих двох іпостасей неустойки, скільки в неправильній оцінці механізму її застосування в кожній з них. Нас наразі неустойка цікавить як засіб майнової відповідальності (ст. 230, ГКУ, ст. 611 ЦКУ), і саме в цій якості та з посиланням на вказані норми вона може виконувати штрафні функції. Натомість стаття 549 ЦКУ характеризує неустойку виключно як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Втім, слід погодитися з тими дослідниками, котрі вже вказували на певну протирічливість та заплутаність самого цивільного законодавства, що призводить до деякої практичної плутанини щодо встановлення реального статусу неустойки [8, с. 8; 9, с. 83; 10, с. 142]. Тож за таких обставин суду при розгляді справи слід керуватися саме тим призначенням неустойки, яке їй надає сторона, котра має на неї право. Іншими словами, значення має те, про що йдеться у пред'явленому позові, і, що найголовніше, у його правовому обґрунтуванні – про відповідальність за неналежне виконання чи про забезпечення такого виконання.

Утім, навіть за певної невизначеності цивільно-правової неустойки питання про можливість тільки договірної її встановлення знімається шляхом простого дослідження змісту відповідного нормативного матеріалу. У ч. 2 ст. 551 ЦКУ чітко прописано таке: якщо предметом неустойки є грошова сума, її розмір встановлюється договором або актом цивільного законодавства. Тобто розмір грошової неустойки може встановлюватися і договором, і законом. Як же тоді оцінити сутність норми, викладеної у статті 547 ЦКУ: правочин

щодо забезпечення виконання зобов'язання вчиняється в письмовій формі, а у разі недодержання такої форми він є нікчемним. Практика показує, що невірне тлумачення змісту саме цього правила призводить до зазначених вище помилок. Нагадаємо, що правочин є дією особи – учасника відносин, спрямованою на набуття, зміну чи припинення прав та обов'язків (ч. 1 ст. 202 ЦКУ). Але правочин (в тому числі договір) є не єдиною підставою для встановлення чи зміни правового статусу суб'єктів відношення. Як вже вказувалося у цій роботі, зобов'язання та права і обов'язки їх учасників, виникають, зокрема, із актів законодавства (ст. 11 ЦКУ, ст. 174 ГКУ). Інакше кажучи, зобов'язання щодо неустойки, застави, гарантії тощо можуть виникати як із правочинів (договорів), так і безпосередньо із закону або іншого нормативно-правового акта.

Відтак з урахуванням даного правила стає зрозуміло диспозиція статті 247 ЦКУ, і вона є загальновідомою: у тих випадках, коли забезпечення виконання зобов'язання виникає не на підставі закону, а на підставі правочину, такий правочин має бути здійснений у письмовій формі під загрозою його нікчемності. Українське законодавство містить доволі багато актів, якими напряму встановлюються способи забезпечення виконання зобов'язань (ч. 2 ст. 231 ГКУ щодо неустойки, ст. 856 та ч. 1 ст. 1019 ЦКУ щодо притримання, ч. 2 ст. 1019 ЦКУ щодо застави тощо). При цьому договірне встановлення таких відносин не потрібне.

Отже, твердження про виключно договірне регулювання штрафної відповідальності у разі порушення зобов'язання є помилковим. Яка ж відповідальність встановлена саме законом за невиконання грошового зобов'язання шляхом неповернення чужих коштів? У одному з попередніх підрозділів ми вже вказували на нормативні правила, якими вона забезпечується. По-перше, це санкції, передбачені у ч. 2 ст. 625 ЦКУ. Вони застосовуються при порушенні будь-якого обов'язку передачі гроші. По-друге, існує і спеціальна відповідальність за невиконання саме даного грошового зобов'язання. Цивільний кодекс імперативно її не встановлює, позаяк даний закон обстоює засади приватно-правового регулювання і робить акцент на диспозитивності відносин. Натомість для господарських взаємин вид, розмір та строки застосування такої штрафної відповідальності чітко встановлені у відповідних нормах. Інакше кажучи, у даному випадку якраз і відбувається нормативне визначення рівня відповідальності. Зокрема, в частині 6 ст. 231 ГКУ зазначено, що штрафні санкції за порушення грошових зобов'язань встановлюються у відсотках, розмір яких визначається обліковою ставкою Національного банку України, за увесь час користування чужими коштами, якщо інший розмір відсотків не передбачено законом або договором. Як бачимо, Господарський кодекс України встановив рівень штрафної відповідальності за неповернення коштів, дозволивши, втім, змінювати його у спеціальному законі чи договорі. Тож якщо сторони не узгодили жодних умов стосовно зміни встановленого законом рівня відповідальності за таке порушення, цілком обґрунтованим є застосування та нарахування санкцій на рівні облікової ставки Національного банку України, тобто в розмірі, встановленому частиною 6 статті 231 ГКУ.

Декілька слів маємо сказати про порядок та строк застосування вказаної у цій нормі штрафної санкції. За загальним правилом, викладеним у ч. 6 ст. 232 Господарського кодексу, нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання припиняється

² Статут залізниць України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6.04.1998 р. № 457. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>.

через шість місяців від дня, коли зобов'язання мало бути виконано, якщо інше не встановлено законом або договором. Це стосується прострочення будь-яких зобов'язань, в тому числі грошових, крім тих, у яких порушення полягає у неповерненні чужих коштів та триваючому неправомірному користуванні ними. Для таких випадків закон (ч. 4 ст. 232 ГКУ) встановлює виняток щодо строку нарахування штрафних санкцій у вигляді відсотків за неправомірне користування чужими коштами. Період такого нарахування триває від початку порушення (неповернення у встановлений строк попередньої оплати) і по день сплати цих коштів кредитору та охоплює всю протяжність незаконного користування. Відсотки справляються за кожний день. При цьому у разі їхнього стягнення в судовому порядку слід враховувати тривалість позовної давності, котра за даними вимогами становить один рік. Початок давнісного строку за кожною щоденною вимогою обчислюється від наступного дня після виникнення права на неї.

Висновки. Вище було проаналізовано законодавчі приписи, якими в Україні регулюються питання щодо підстав та строків виникнення зобов'язання стосовно виконання грошового обов'язку, у тому числі і продавцем, та відповідальності за його невиконання. На підставі проведеного аналізу можемо зробити висновки про певну недосконалість та непослідовність чинного українського законодавства в досліджуваній царині. Зокрема, відсутнє чітке визначення правових

наслідків неповернення чужих коштів. Можливо, законодавець вважав, що зміст існуючих правових актів у даній сфері є достатньо прозорим, але практика їхнього застосування цього не підтверджує. Відтак пропонується внести такі зміни до чинного українського законодавства.

У частині 1 статті 693 ЦКУ замінити слова «статті 530 цього кодексу» та «статті 538 цього Кодексу» відповідно на «частини 2 статті 530 цього Кодексу» та «частини 3 статті 538 цього Кодексу».

Частина 2 статті 693 ЦКУ викласти в такій редакції: «Якщо продавець, який одержав суму попередньої оплати товару, не передає товар у встановлений строк, покупець має право замість вимоги про передання оплаченого товару пред'явити вимогу про повернення суми попередньої оплати. Покупець повинен виконати дане грошове зобов'язання у строк, визначений у частині 2 статті 530 цього Кодексу. Прострочення даного обов'язку тягне встановлену законодавством відповідальність».

Частина 6 статті 231 ГКУ викласти в такій редакції: «Штрафні санкції у вигляді неустойки за порушення грошових зобов'язань щодо повернення чужих коштів встановлюється у відсотках, розмір яких визначається обліковою ставкою Національного банку України, за увесь час неправомірного користування чужими коштами, якщо інший розмір відсотків не передбачено законом або договором».

Список використаних джерел

1. Мейер Д.И. Русское гражданское право. (в 2 ч.). по исправленному и дополненному 8-му изд., 1902. Москва : «Статут», 2000. 831 с.
2. Цюра В.В. Речові права на чуже майно. Науково-практичний посібник. Київ : КНТ, 2006. 136 с.
3. Гуйван П.Д. Теоретичні питання строків у приватному праві : монографія. Харків : Право, 2014. 632 с.
4. Хозяйственное право: учебник / под. ред. В.К. Макутова. Киев : Юринком Интер, 2002. 910 с.
5. Луць В.В. Строки і терміни у цивільному праві : монографія. Київ : Юринком Інтер, 2013. 320 с.
6. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. 2 видання, перероб. і доповн. / за заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. Київ : Юринком Інтер, 2008. 720 с.
7. Заярний О.А. Деякі особливості господарсько-правової відповідальності за порушення організаційно-господарських зобов'язань, що виникають з договорів. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 3. С. 171–178.
8. Отрадна О.О. Неустойка в цивільному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2002. 20 с.
9. Черешнюк В. Штрафні санкції за порушення господарських договорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 7. С. 83–87.
10. Печений О.П. Неустойка та збитки як наслідки прострочення виконання зобов'язання. *Вісник університету внутрішніх справ*. 1999. Вип. 6. С. 142–145.

References

1. Meier D.I. (2000). *Russkoe grazhdanskoe parvo* [Russian civil law]. (v 2 ch.). Moskva: «Statut», [In Russian].
2. Tsiura V.V. (2006). *Rechovi prava na chuzhe maino* [Real rights to other people's property]. Naukovo-praktychnyi posibnyk. Kyiv: KNT, [In Ukrainian].
3. Guyvan P.D. (2014). *Teoretychni pytannia strokiv u pryvatnomu pravi: monohrafiia* [Theoretical issues of time limits in private law: monograph]. Kharkiv, Pravo, [In Ukrainian].
4. Mamutov V.K. (Ed.) (2002). *Khoziaistvennoe pravo: uchenyk* [Economic law: student]. Kyev: Yuryнком Ynter, [In Russian].
5. Luts V.V. (2013). *Stroky i terminy u tsyvilnomu pravi: monohrafiia* [Terms and deadlines in civil law: monograph]. Kyiv: Yurinkom Inter, [In Ukrainian].
6. Znamenskiy H.L., Shcherbyna V.S. (Ed.). (2008). *Naukovo-praktychnyi komentar Hospodarskoho kodeksu Ukrainy* [Scientific and practical commentary on the Economic Code of Ukraine]. 2 vydannia, Kyiv: Yurinkom Inter, [In Ukrainian].
7. Zaiarnyi O.A. (2009). *Deiaki osoblyvosti hospodarsko-pravovoi vidpovidalnosti za porushennia orhanizatsiino-hospodarskykh zoboviazan, shcho vynykaiut z dohovoriv* [Some features of economic and legal liability for violation of organizational and economic obligations arising from contracts]. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva- Herald of economic justice*, 3, 171-178. [In Ukrainian].
8. Otradnova O.O. (2002). *Neustoika v tsyvilnomu pravi* [Penalty in civil law]. Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. Kyiv, [In Ukrainian].
9. Cheresnyiuk V. (2006). *Shtrafni sanktsii za porushennia hospodarskykh dohovoriv*. [Penal sanctions for violation of business contracts]. *Entrepreneurship, economy and law- Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 7, 83-87. [In Ukrainian].

10. Pechenyi O.P. (1999). Neustoika ta zbytky yak naslidky prostrochennia vykonannia zoboviazannia. [Penalty and damages as consequences of delay in performance of the obligation]. *Bulletin of the University of Internal Affairs -Visnyk universytetu vnutrishnikh sprav*, 6, 142-145. [In Ukrainian].

Guyvan Petro,

PhD in Law, Honored Lawyer of Ukraine

(Institute of State and Law named after V. M. Koretskyi of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-3058-4767>

**ISSUE OF LIABILITY FOR DELAY IN FULFILLMENT OF OBLIGATIONS UNDER
THE PURCHASE-SALE AGREEMENT**

The article is devoted to the study of the topical issue of the grounds and time dimensions of liability measures for the delay in the proper performance of their duties by the parties to the sales contract. It is emphasized that the desired behavior of the participants of contractual relations must take place within the limits of the regulatory legal relationship. But quite often counterparties do not follow the established rules of conduct, so a protective relationship arises between them. Its content is the right to demand that the creditor stop the violation and eliminate the consequences. And the duty of the debtor is to fulfill these requirements. A similar claim can also be made in court. Different contents of the violation are possible: failure to hand over goods or funds, late payment, including advance payment, etc. But not only the buyer can violate the monetary obligation, but also the seller. Such a violation consists in the non-return of other people's funds after the terms established for this purpose (refusal of the contract, impossibility of handing over the goods). And this entails legal responsibility. The grounds and procedure for bringing the debtor to criminal liability for violation of contractual discipline are analyzed. With reference to existing scientific studies, the author concludes that the thesis that a penalty is applied only if such a sanction is specified in the contract is false. Of course, the contractual mechanism has priority, but there is also the institution of regulatory penalty, which should not be neglected. In other words, the transaction (including the contract) is not the only basis for establishing or changing the legal status of the subjects of the relationship. Therefore, the statement about exclusively contractual regulation of penal liability in case of breach of obligation is erroneous. This follows from the relevant articles of the Civil and Economic Codes. In particular, in part 6 of Art. 231 of the ECU states that fines for breach of monetary obligations are set in percentages, the amount of which is determined by the discount rate of the National Bank of Ukraine, for the entire period of use of other people's funds, unless another amount of interest is provided by law.

Key words: delay in execution, non-return of other people's funds.

Надійшла до редколегії 22.08.2022